

**«Fan va texnika tarixi» fanining
2018-2019 o'quv yili uchun mo'ljallangan
SILLABUSI**

Fanning qisqacha tavsifi

OTMning nomi va joylashgan manzili:	Guliston davlat universiteti	Guliston shahri, IV mavze			
Kafedra:	Tarix kafedrası		“Ijtimoiy-iqtisodiy” fakulteti		
Ta'lim sohasi va yo'nalishi:	120000 – Gumanitar fanlar	5120300-Tarix			
Fanni (kursni) olib boradigan o'qituvchi to'g'risida ma'lumot:	Dotsent Nazarov Obid Raximovich	e-mail:	Nazarov_62@mail.ru		
Dars vaqti va joyi:	Iqtisodiyot binosi 302-auditoriya	Kursning davomiyligi:	12.02-20.06.2015		
Individual grafik asosida ishlash vaqti:	Chorshanba va juma kunlari 15.00 dan 17.00 gacha				
Fanga ajratilgan soatlar	Auditoriya soatlari			Mustaqil ta'lim:	84
	Ma'ruza:	36	Amaliyot		
Fanning boshqa fanlar bilan bog'liqligi :	Mustaqillik O'zbekiston tarixining yangi davrini boshlab berdi. Vatanimiz suveren davlat sifatida jahon hamjamiyatidan joy egalladi. Mustaqil taraqqiyotning Ushbu dastur fan tarixi kursining predmeti, maksad va vazifalari, yigirma yillik mobaynida vatanimizda amalga oshirilgan ishlar ko'lami asrlarga tatigulik bo'ldi. Davlat boshqaruvi, iqtisodiyot va ma'naviyat sohaslarida katta islohotlar amalga oshirildi. Ayniqsa, ta'lim sohasida qo'lga kiritilgan yutuqlarni alohida ta'kidlash lozim. Barkamol avlodni shakllantirishga yo'naltirilgan Milliy dastur o'z mevasini bermoqda. Bugun dunyoda kechayotgan mafkuraviy qarama-qarshiliklar ta'siridan yoshlarni himoyalash uchun ularda tarixiy tafakkurni shakllantirish zarur.				

Fanning mazmuni

Fanning dolzarbligi va qisqacha mazmuni:	Ushbu dastur fan tarixi kursining predmeti, maqsad va vazifalari, uning dolzarbligi, ilmiy va amaliy ahamiyatini o'rganadi, hamda talabalarga «Fan va texnika» tushunchasi, uning rivojlanish qonuniyatlari va tamoyillari, fanning tarkibi va tuzilishi, uni tashkil qilish va boshqarish, fanning tasnifi, fanning ijtimoiy roli va uning rivojlanish istiqbollari haqida tushuncha beradi. Mustaqil O'zbekistonda fan taraqqiyoti va rivojlanishi haqida ma'lumotlar beradi. “Kadrlar tayyorlash Milliy Dasturi”da ko'rsatib o'tilgan talaba-yoshlarning tarixiy dunyoqarashini boyitish, ulardan mustaqil fikrni qaror toptirish, fan tarixining inson va jamiyat tarixi bilan uzviy bog'liqligini ko'rsatib berish bilan belgilanadi. Shuningdek, “Fan va texnika tarixi” fani haqidagi bilimlarni qaror toptirish mavjud ilmiy adabiyotlar va zamonaviy nazariyalar hamda olib borilayotgan tadqiqot ishlarini o'rganish, fan bo'yicha to'plangan ilg'or tajribalar, kadrlar buyurtmachilarining fikr, talab va takliflari kabi masalalarni o'z ichiga qamrab oladi.
Talabalar uchun talablar	<ul style="list-style-type: none"> - o'qituvchiga va guruhdoshlarga nisbatan hurmat bilan munosabatda bo'lish; - universitet ichki tartib - intizom qoidalariga rioya qilish; - uyali telefonni dars davomida o'chirish; - berilgan uy vazifasi va mustaqil ish topshiriqlarini o'z vaqtida va sifatli bajarish; - ko'chirmachilik (plagiat) qat'iy man etiladi; - darslarga qatnashish majburiy hisoblanadi, dars qoldirilgan holatda qoldirilgan darslar qayta o'zlashtirilishi shart; - darslarga oldindan tayyorlanib kelish va faol ishtirok etish; - talaba o'qituvchidan so'ng, dars xonasiga - mashg'ulotga kiritilmaydi; - talaba reyting ballidan norozi bo'lsa e'lon qilingan vaqtdan boshlab 1 kun mobaynida apellyatsiya komissiyasiga murojat qilishi mumkin
Elektron pochta orqali munosabatlar tartibi	Professor-o'qituvchi va talaba o'rtasidagi aloqa elektron pochta orqali ham amalga oshirilishi mumkin, telefon orqali baho masalasi muhokama qilinmaydi, baholash faqatgina universitet hududida, ajratilgan xonalarda va dars davomida amalga oshiriladi. Elektron pochtoni ochish vaqti soat 15.00 dan 20.00 gacha

Fandan o'tiladigan mavzular va ular bo'yicha mashg'ulot turlariga ajratilgan soatlarning taqsimoti

№	Mavzular nomi	Jami soat	Ma'ruza	Seminar	Mustaqil ta'lim
1.	Kirish: Fan tushunchasi.		2	2	4
2.	Mesopotamiya fani va madaniyati.		2	2	4
3.	Qadimgi Misr fani va madaniyati.		2	2	6
4.	Qadimgi Hindiston va Xitoy fani.		2	4	6
5.	Qadimgi Yunoniston fani.		2	2	6
6.	Qadimgi Rim fani.		2	2	6
7.	Feodalizm davrida g'arb mamlakatlari fani.		4	4	6
OH					
8	IX-XII asrlarda Rossiya va Kavkaz xalqlari fani.		2	2	6
9	Uyg'onish davrida fan: Evropada fan rivojining yangi bosqichi.		2	2	4
10	Amir temur va temuriylar davrida Markaziy Osiyoda fan va uning ravnaqi.		4	4	4
11	Fan va din o'rtasida kurash.		4	4	4
12	XVII – XVIII asr boshlarida fan va texnika inqilobi.		4	4	4
13	XX asrda O'zbekiston fani va uning rivoji.		2	2	4
14	Mustaqillik davrida fan rivojining yangi bosqichi.		2	4	4
Jami			36	40	68

Mavzular va ko'riladigan asosiy masalalar

№	MAVZU	KO'RILADIGAN MASALALAR	Informatsion uslubiy ta'minot
1	2	3	4
1.	Kirish. Fan tushunchasi. (2 soat)	Fanning tarkibiy qismi sifatida. Fan va texnika tarixi fani tizimida tutgan o'rni. Fanning maqsadi, vazifalari va predmeti. Fanning tadqiqot ob'ektlari, fanning shakllanishi va ilmiy tashkilotlarining tashkil etilishi hamda ularning faoliyati. XIX asr 60-80 yillarida Chor Rossiyasining O'rta Osiyoda mustamlakachilik siyosati. Turkistonda dastlabki ilmiy tashkilotlarning tashkil etilishi. Turkistonda havaskor arxeologlar to'garagi (T.H.A.T). XX asrning 20-30 yillarida o'lkashunoslik 60-80 yillardagi o'lkashunoslik ishlari. O'zbekiston Respublikasining mustaqillik yillarida Vatanimiz tarixini o'rganishga bo'lgan e'tibor. Talabalarda fan va texnika fanning tadqiqot ob'ekti, predmet va vazifalari borasida tushuncha berish, shuningdek turli davlatlarda tadqiqotchilar tomonidan fan	A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12;K6; K9; K11 K12;

		tarixi faniga berilgan ma'lumotlarni talabalarga tushuntirib berish. Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: dialogik yondoshuv, muammoli ta'lim. ma'ruza, namoyish etish, blis-so'rov, savol-javib, "baliq skeleti", munozara, algoritm, BBB, Insert, o'z-o'zini nazorat.	
2.	Antik davrda ilmiy tafakkurning paydo bo'lishi va shakllanishi (2 soat)	Ilk jamiyatda ilmiy bilimlarni paydo bo'lishidan tortib, bugungi ilmiy texnika progressigacha bo'lgan jarayonlar tahlil etiladi. O'rta Osiyodan etishib chiqqan qomusiy allomalar merosiga alohida e'tibor beriladi. Insonlarning ilk jamiyati va ilmiy bilimlar manbasi. Dastlabki bilimlarning amaliy xarakteri va qadimgi Sharq mamlakatlarida to'planishi. Qadimgi Yunonistonda ilmiy bilimlarning dastlabki nazariy tizimining shakllanishi. Tabiat falsafasi va undan alohida bilim sohalarining ajralib chiqishi. Fan taraqqiyotida Arastuning roli.	[A15, 10-21; A18; A21, 23-29; A22, 4-23; K6]
3.	QADIMGI MISR FANI VA MADANIYATI. (2 soat)	Misr, madaniyat, yozuv, ieroglif, «Nasihatnomalar», «Mirzalar maktabi», matematika, «Matematika papirusi», belgilar, Astronomiya, yulduzlar, beshta sayyora, Misr kalendar yili, Misr medisinasi, tabiblar, genekologiya, xirurgiya va ko'z kasalliklari. Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: dialogik yondoshuv, muammoli ta'lim. ma'ruza, namoyish etish, blis-so'rov, savol-javib, "baliq skeleti", munozara, algoritm, BBB, Insert, o'z-o'zini nazorat.	A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12; K6; K9; K11 K12;
4.	Qadimgi Hindiston va Xitoy fani. (2 soat)	Talabalarda fan va texnika fanining tadqiqot obyektini, predmet va vazifalari borasida tushuncha berish, shuningdek turli davlatlarda tadqiqotchilar tomonidan Hindiston va Xitoy tarixi faniga berilgan ma'lumotlarni talabalarga tushuntirib berish. Mohinjo-Doro, Xarappa, Hind ieroglif yozuvlari, dastlabki ilmiy bilimlar, Regveda, Samaveda, Yajurveda, Atxarvaveda, Braxmanlar, Aranyaklar, Upanishadlar, Vedalardagi tibbiy ma'lumotlar, Samxita Choraka va Sushrut tibbiy traktatlari, «Ramayana» va «Moxabxarata» dostonlari, Apastamba va Manu qonunlari, Artxashastra traktatlari va Ashoka ediktleri: Ilk Xitoy ieroglif yozuvlarining vujudga kelishi, Sya, Shan, In, Chjou, Sin, Xan, shoyi kitoblar, qog'ozning ixtiro qilinishi, Qadimgi Xitoyning ilk yozma asarlari: «Chun-Syu», «Shi-tszin» va «Shu-tszin», Van-Chun va Van Man islohatlari, falsafa, geografiya, astronomiya va tibbiyot fanlarining rivoji. Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: dialogik yondoshuv, muammoli ta'lim. ma'ruza, namoyish etish, blis-so'rov, savol-javib, "baliq skeleti", munozara, algoritm, BBB, Insert, o'z-o'zini nazorat.	A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12; K6; K9; K11 K12;
5.	Qadimgi Yunoniston fani. (2 soat)	Yunoniston klassik madaniyati, yunon polislari, A. Makedonskiyning taxtga chiqishi va uning harbiy yurishlari, Gomer, «Iliada va Odiseya», ilmiy jamiyat, millet maktabi, platon akademiyasi, peripatetiklar, idealistlar va materialistlar, Fales, Geraklit, Demokrit, Gippokrat, Suqrot, Ploton, Aristotel, Arximed, suv, olov, atom, materiya, apeyron, sillogizm, dextomiya.	A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12; K6; K9; K11 K12;

		<p>Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: dialogik yondoshuv, muammoli ta'lim. ma'ruza, namoyish etish, blis-so'rov, savol-javib, "baliq skeleti", munozara, algoritm, BBB, Insert, o'z-o'zini nazorat.</p>	
6.	<p>Qadimgi Rim fani. (2 soat)</p>	<p>Talabalarda Fan va texnika fanining tadqiqot ob'ekti, predmet va vazifalari borasida tushuncha berish, shuningdek turli davlatlarda tadqiqotchilar tomonidan Qadimgi Rim tarixi faniga berilgan ma'lumotlarni talabalarga tushuntirib berish.</p> <p>Rim - qal'a-qo'rg'on shahri, quldorlik, Romul va Rem, urug' jamoasi, patrisiylar, «urug' oqsoqollari kengashi» - senat, «urug' oqsoqollari kengashi» - senat, Serviy Tulliy, Tarkvinij Gordiy, «Puni urushlari».</p> <p>Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: dialogik yondoshuv, muammoli ta'lim. ma'ruza, namoyish etish, blis-so'rov, savol-javib, "baliq skeleti", munozara, algoritm, BBB, Insert, o'z-o'zini nazorat.</p>	<p>A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12;K6; K9; K11 K12;</p>
7.	<p>Feodalizm davrida G'arb mamlakatlari fani. (4 soat)</p>	<p>Tarixshunoslik ilmida O'rta asrlar tarixi uzoq davrni, eramizning V asridan, ya'ni quldorlik imperiyasining qulashidan to XVII asrning 40-yillarida boshlangan ingliz-burjua revolyusiyasigacha bo'lgan davrni o'z ichiga olib, uni dunyo xalqlarining deyarli hammasi o'z boshidan kechirganlar. 1200 yildan ko'prok davrni o'z ichiga olgan feodalizm davri Angliya va Fransiyada G'arbiy Rim imperiyasining yemirilishi bilanoq boshlanib, Angliyada XVII asrgacha Fransiyada XVIII asrgacha davom etgan bo'lsa, Rossiyada feodalizm keyinroq, ya'ni IX asrdan boshlanib, to 1861 yil krepstnoy huquqining bekor qilinishigacha davom etdi. O'rta Osiyoda esa V-VI asrlardan to XX asrning boshlarigacha davom etdi.</p> <p>Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: dialogik yondoshuv, muammoli ta'lim. ma'ruza, namoyish etish, blis-so'rov, savol-javib, "baliq skeleti", munozara, algoritm, BBB, Insert, o'z-o'zini nazorat.</p>	<p>A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12;K6; K9; K11 K12;</p>
8.	<p>IX-XII asrlarda Rossiya va Kavkaz xalqlari fani. (2 soat)</p>	<p>Olimlar fikricha Oder, Visla, Dnestr va Pripyat daryolarining yuqori oqimi va so'ngra sharqqa tomon Dnepr bilan Desnagacha bo'lgan keng maydonlarda qadimgi slavyanlarning avlod-ajdodlari ya'ni praslavyanlar yashaganlar. IX-asrda ana shu sharqiy slavyanlarning ya'ni uch qardosh xalq rus, ukrain va beloruslarning umumiy davlati bo'lgan Rus feodal davlati qaror topdi. Sharqiy slavyanlar o'z poytaxtlarining nomi bilan bu davlatni Kiyev Rusi deb atashgan. Rus to'g'risida eng qadimgi yozma ma'lumotlar XII asr boshida Pechora monastirining monaxi Nestorning «Povest vremenno'x let» «Muvaqqat yillar qissasi» nomli asarida uchraydi. Nestor ko'plab yunon va rus kitoblarini tahlil qilish asosida «Kak i otkuda poshla Russkaya zemlya» degan sarlavha bilan o'z asarini yozishni boshlagan. Uning fikricha «Rus davlatining poydevori VI asrlarda yashagan afsonaviy knyaz</p>	<p>A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12;K6; K9; K11 K12;</p>

		<p>Kiy nomi bilan bog'liq bo'lib, u ehtimol Dnepr bo'yi qabilalari ittifoqining boshlig'i bo'lgan, lekin hali to'la ma'nodagi feodal podsho emas edi. Solnomachi Nestor VIII-IX asrlarda sharqiy slavyanlarning salkam 15 ta qabilaviy ittifoqlarini tilga oladi: polyanlar, severyanlar, volinlar va bujanlar, ulichlar va tverliklar, dregovichlar, radimichlar, vyaticlar, polochanlar, krivichlar, slovenlar va boshqalar.</p> <p>Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: dialogik yondoshuv, muammoli ta'lim. ma'ruza, namoyish etish, blis-so'rov, savol-javib, "baliq skeleti", munozara, algoritm, BBB, Insert, o'z-o'zini nazorat.</p>	
9.	<p>Uyg'onish davrida fan: Evropada fan rivojining yangi bosqichi. (2 soat)</p>	<p>Uyg'onish davri tushunchasi, gumanizm, antik qadriyatlar, jaholat asri, kapitalistik munosabatlarning vujudga kelishi, dastlabki manufakturalar, burjua sinfnig tug'ilishi, fan va texnika rivoji, ziyolilar guruhi, adabiyot: Aligyeri, F.Rable, U.Shekspir, M. Servantes, J.Bakocho; xaykaltaroshlik va rassomlik: Leonardo, Mikelanjelo, Rafael, geogarfik kashfiyotlar: Vikinglar, B.Diash, X.Kolumb, A.Vespuchchi, V.Gamma, F.Magellan, F.Dreyk, kashf etilgan mamlakatlar xalqlari madaniyati, taqdiri, fan yutuqlari.</p> <p>Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: dialogik yondoshuv, muammoli ta'lim. ma'ruza, namoyish etish, blis-so'rov, savol-javib, "baliq skeleti", munozara, algoritm, BBB, Insert, o'z-o'zini nazorat.</p>	<p>A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12;K6; K9; K11 K12;</p>
10.	<p>Amir Temur va temuriylar davrida Markaziy Osiyoda fan va uning ravnaqi. (4 soat)</p>	<p>Amir Temur, Shahrizabz, Xo'jailg'or, 1336 yil 9 – aprel, Tarag'ay Bahodir, Takina begim, Suluk ul-mulk»(«Podsholarga qo'llanma»), «Tuzuklar», Temur fan va madaniyatning ham jonkuyar homiysi, Ibn Arabshohning «Ajoyib ul-maqdur fi tarixi Taymur» («Temur tarixida taqdir ajoyibotlari») nomli asari, Jurjoniy, Muxammad Porso, Ibn Xaldunning «Kitob ul-ibor» (Ibratli misollar kitobi) va «Devon ul-mubtado va-l-xabar fi ayyomi-l-arab va va-l-ajam va-l-berber va man o'sarahum min zaviy sulton ul-akbar» (Muqaddima).</p> <p>Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: dialogik yondoshuv, muammoli ta'lim. ma'ruza, namoyish etish, blis-so'rov, savol-javib, "baliq skeleti", munozara, algoritm, BBB, Insert, o'z-o'zini nazorat.</p>	<p>A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7;A10; A11; A12;K6; K9; K11 K12;</p>
11.	<p>Fan va din o'rtasida kurash. (4 soat)</p>	<p>ILMIY tajriba taraqqiyotning yangi uslubi sifatida (R.Dekart, I.Nyuton va boshqalar). Mexanika yutuqlari. Insoniyat xayotida jamiyat va davlatning bir bug'ini dunyoviy mexanizmi umumiy ta'limotning bulimi sifatida vujudga kelishi. Fan va ishlab chiqarish urtasida aloqalarining urganilishi. yangi asr fanining turli soxalaridagi tuplangan bilimlarni taxlil qilish va tartibga solish davri. Mexanik dunyoqarashdagi inqiroz va A.Eyniggeynning extimolli nazarnyasi. XVI-XIX asrning birinchi yarmida Markaziy Osiyoda fanning axamiyati. Rossiyaning mustamlakachilik xukmronligi)</p>	<p>A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12;K6; K9; K11 K12;</p>

		rivojidadagi nomutanosiblik. Fan taraqqiyotida jadidlarning qushgan xissasi. Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: dialogik yondoshuv, muammoli ta'lim. ma'ruza, namoyish etish, blis-so'rov, savol-javib, "baliq skeleti", munozara, algoritm, BBB, Insert, o'z-o'zini nazorat.	
12.	XX asr-ilmiy texnika taraqqiyoti va ilmiy-texnika inqilob. (4 soat)	Ilmiy-texnika taraqqiyotining mohiyati va ahamiyati. XX asrdagi muxim ilmiy kashfiyotlar. Markaziy Osiyoda birinchi universitetning ochilishi va uning mintaqada fan rivojiga qushgan xissasi. Uzbekiston Fanlar Akademiyasining tashkil topishi. Sovet totalitar tuzumining fanga nisbatan qag'onchilik siyosati. XX asr o'rtalari ilm-texnika inqilobining boshlanishi. Fanlar biznes yuksalish va uning bonosita ishlab chnkaruvchi kuchga aylanishn. Jamiyat rivojiga ilmiy—texnika inkilobgning ta'sprn va ilmiy texnika tarakkpyotnnng jadallashuvi. Axborot va axborot texnologpyasinng rivojlanishi. Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: dialogik yondoshuv, muammoli ta'lim. ma'ruza, namoyish etish, blis-so'rov, savol-javib, "baliq skeleti", munozara, algoritm, BBB, Insert, o'z-o'zini nazorat.	A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12;K6; K9; K11 K12;
13.	O'zbekistonda mustaqillik sharoitida fan rivojlanishida yangi bosqich (2 soat)	Mustaqil O'zbekistonda fanning rivoji. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti I.Karimov hozirgi davrda vatan fanining taraqqiyoti haqida. Atoqli o'zbekistonlik olimlarning ilmiy ishlari. Kadrlar tayyorlash bo'yicha Milliy dasturning ahamiyati.	[A1; A13; A14; A15;A20;K1; K10]
14.	Mustaqillik davrida fan rivojining yangi bosqichi. (2 soat)	Fan va ishlab chiqarish o'rtasida aloqalarining o'rganilishi. XIX asr fanining turli sohalaridagi to'plangan bilimlarni tahlil qilish va tartibga solish davri. XVI-XIX asrning birinchi yarmida Markaziy Osiyoda fanning ahvoli. Fan taraqqiyotida jadidlarning qo'shgan hissasi.	[A15, 52-65; A21, 74-83; A22, 38-45; K6; K11; K16; K17]

Amaliy mashg'ulotlar mazmuni

№	MAVZU	KO'RILADIGAN MASALALAR	Informatsion uslubiy ta'minot
1	2	3	4

1.	Fan tushunchasi. (2 soat)	<p>Fanning tarkibiy qismi sifatida. Fan va texnika tarixi fani tizimida tutgan o'zni. Fanning maqsadi, vazifalari va predmeti. Fanning tadqiqot ob'ektlari, fanining shakllanishi va ilmiy tashkilotlarining tashkil etilishi hamda ularning faoliyati. XIX asr 60-80 yillarida Chor Rossiyasining O'rta Osiyoda mustamlakachilik siyosati Turkistonda dastlabki ilmiy tashkilotlarning tashkil etilishi. Turkistonda havaskor arxeologlar to'garagi (T.H.A.T). XX asrning 20-30 yillarida o'lkashunoslik 60-80 yillardagi o'lkashunoslik ishlari. O'zbekiston Respublikasining mustaqillik yillarida Vatanimiz tarixini o'rganishga bo'lgan e'tibor. Talabalarda Fan va texnika fanining tadqiqot obyekti, predmet va vazifalari borasida tushuncha berish, shuningdek turli davlatlarda tadqiqotchilar tomonidan Fan tarixi faniga berilgan ma'lumotlarni talabalarga tushuntirib berish.</p> <p>Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: dialogik yondoshuv, muammoli ta'lim. ma'ruza, namoyish etish, blis-so'rov, savol-javib, "baliq skeleti", munozara, algoritim, BBB, Insert, o'z-o'zini nazorat.</p>	A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12;K6; K9; K11 K12;
2.	Antik davrda ilmiy tafakkurning paydo bo'lishi va shakllanishi (2 soat)	<p>Ilk jamiyatda ilmiy bilimlarni paydo bo'lishidan tortib, bugungi ilmiy texnika progressigacha bo'lgan jarayonlar tahlil etiladi. O'rta Osiyodan etishib chiqqan qomusiy allomalar merosiga alohida e'tibor beriladi. Insonlarning ilk jamiyati va ilmiy bilimlar manbasi. Dastlabki bilimlarning amaliy xarakteri va Qadimgi Sharq mamlakatlarida to'planishi. Qadimgi Yunonistonda ilmiy bilimlarning dastlabki nazariy tizimining shakllanishi. Tabiat falsafasi va undan alohida bilim sohalarining ajralib chiqishi. Fan taraqqiyotida Arastuning roli.</p>	[A15, 10-21; A18; A21, 23-29; A22, 4-23; K6]
3.	QADIMGI MISR FANI VA MADANIYATI. (2 SOAT)	<p>Misr, madaniyat, yozuv, ieroglif, «Nasihatnomalar», «Mirzalar maktabi», matematika, «Matematika papirusi», belgilar, Astronomiya, yulduzlar, beshta sayyora, Misr kalendar yili, Misr medisinasi, tabiblar, genekologiya, xirurgiya va ko'z kasalliklari.</p> <p>Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: dialogik yondoshuv, muammoli ta'lim. ma'ruza, namoyish etish, blis-so'rov, savol-javib, "baliq skeleti", munozara, algoritim, BBB, Insert, o'z-o'zini nazorat.</p>	A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12;K6; K9; K11 K12;
4.	Qadimgi Hindiston va Xitoy fani. (4 soat)	<p>Talabalarda fan va texnika fanining tadqiqot obyekti, predmet va vazifalari borasida tushuncha berish, shuningdek turli davlatlarda tadqiqotchilar tomonidan Hindiston va Xitoy tarixi faniga berilgan ma'lumotlarni talabalarga tushuntirib berish.</p> <p>Mohinjo-Doro, Xarappa, Hind ieroglif yozuvlari, dastlabki ilmiy bilimlar, Regveda, Samaveda, Yajurveda, Atxaraveda, Braxmanlar, Aranyaklar, Upanishadlar, Vedalardagi tibbiy ma'lumotlar, Samxita Choraka va Sushrut tibbiy traktatlari, «Ramayana» va «Moxabxarata» dostonlari, Apastamba va Manu ʼonunlari, Artxashastra traktatlari va Ashoka ediktleri: Ilk Xitoy ieroglif yozuvlarining vujudga kelishi, Sya, Shan, In, Chjou, Sin, Xan, shoyi kitoblar, qog'ozning ixtiro qilinishi, Qadimgi Xitoyning ilk yozma asarlari: «Chun-Syu», «Shi-szin» va «Shu-szin», Van-Chun va Van Man islohatlari, falsafa, geografiya, astronomiya va tibbiyot fanlarining rivoji.</p>	A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12;K6; K9; K11 K12;

		<p>Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: dialogik yondoshuv, muammoli ta'lim. ma'ruza, namoyish etish, blis-so'rov, savol-javib, "baliq skeleti", munozara, algoritm, BBB, Insert, o'z-o'zini nazorat.</p>	
5.	<p>Qadimgi Yunoniston fani. (2 soat)</p>	<p>Yunoniston klassik madaniyati, yunon polislari, A. Makedonskiyning taxtga chiqishi va uning harbiy yurishlari, Gomer, «Iliada va Odiseya», ilmiy jamiyat, millet maktabi, platon akademiyasi, peripatetiklar, idealistlar va materialistlar, Fales, Geraklit, Demokrit, Gippokrat, Suqrot, Platon, Aristotel, Arximed, suv, olov, atom, materiya, apeyron, sillogizm, dexotomiya.</p> <p>Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: dialogik yondoshuv, muammoli ta'lim. ma'ruza, namoyish etish, blis-so'rov, savol-javib, "baliq skeleti", munozara, algoritm, BBB, Insert, o'z-o'zini nazorat.</p>	<p>A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12;K6; K9; K11 K12;</p>
6.	<p>Qadimgi Rim fani. (2 soat)</p>	<p>Talabalarda Fan va texnika fanining tadqiqot ob'ekti, predmet va vazifalari borasida tushuncha berish, shuningdek turli davlatlarda tadqiqotchilar tomonidan Qadimgi Rim tarixi faniga berilgan ma'lumotlarni talabalarga tushuntirib berish.</p> <p>Rim - qal'a-qo'rg'on shahri, quldorlik, Romul va Rem, urug' jamoasi, patrisiylar, «urug' oqsog'ollari kengashi» - senat, «urug' oqsogollari kengashi» - senat, Serviy Tulliy, Tarkviniy Gordiy, «Puni urushlari».</p> <p>Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: dialogik yondoshuv, muammoli ta'lim. ma'ruza, namoyish etish, blis-so'rov, savol-javib, "baliq skeleti", munozara, algoritm, BBB, Insert, o'z-o'zini nazorat.</p>	<p>A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12;K6; K9; K11 K12;</p>
7.	<p>Feodalizm davrida G'arb mamlakatlari fani. (4 soat)</p>	<p>Tarixshunoslik ilmida O'rta asrlar tarixi uzoq davrni, eramizning V asridan, ya'ni quldorlik imperiyasining qulashidan to XVII asrning 40-yillarida boshlangan ingliz-burjua revolyusiyasigacha bo'lgan davrni o'z ichiga olib, uni dunyo xalqlarining deyarli hammasi o'z boshidan kechirganlar. 1200 yildan ko'prok davrni o'z ichiga olgan feodalizm davri Angliya va Fransiyada G'arbiy Rim imperiyasining yemirilishi bilanoq boshlanib, Angliyada XVII asrgacha Fransiyada XVIII asrgacha davom etgan bo'lsa, Rossiyada feodalizm keyinroq, ya'ni IX asrdan boshlanib, to 1861 yil krepstnoy huquqining bekor qilinishigacha davom etdi. O'rta Osiyoda esa V-VI asrlardan to XX asrning boshlarigacha davom etdi.</p> <p>Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: dialogik yondoshuv, muammoli ta'lim. ma'ruza, namoyish etish, blis-so'rov, savol-javib, "baliq skeleti", munozara, algoritm, BBB, Insert, o'z-o'zini nazorat.</p>	<p>A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12;K6; K9; K11 K12;</p>
8.	<p>IX-XII asrlarda Rossiya va Kavkaz xalqlari fani. (2 coat)</p>	<p>Olimlar fikricha Oder, Visla, Dnestr va Pripyat daryolarining yuqori oqimi va so'ngra sharqqa tomon Dnepr bilan Desnagacha bo'lgan keng maydonlarda qadimgi slavyanlarning avlod-ajdodlari ya'ni praslavyanlar yashaganlar. IX-asrda ana shu sharqiy slavyanlarning ya'ni uch qardosh xalq rus, ukrain va beloruslarning umumiy davlati bo'lgan Rus feodal davlati qaror topdi. Sharqiy slavyanlar o'z poytaxtlarining nomi</p>	<p>A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12;K6; K9; K11 K12;</p>

		<p>bilan bu davlatni Kiyev Rusi deb atashgan. Rus to'g'risida eng qadimgi yozma ma'lumotlar XII asr boshida Pechora monastirining monaxi Nestorning «Povest vremenno'x let» «Muvaqqat yillar qissasi» nomli asarida uchraydi. Nestor ko'plab yunon va rus kitoblarini tahlil qilish asosida «Kak i otkuda poshla Russkaya zemlya» degan sarlavha bilan o'z asarini yozishni boshlagan. Uning fikricha «Rus davlatining poydevori VI asrlarda yashagan afsonaviy knyaz Kiy nomi bilan bog'liq bo'lib, u ehtimol Dnepr bo'yi qabilalari ittifoqining boshlig'i bo'lgan, lekin hali to'la ma'nodagi feodal podsho emas edi. Solnomachi Nestor VIII-IX asrlarda sharqiy slavyanlarning salkam 15 ta qabilaviy ittifoqlarini tilga oladi: polyanlar, severyanlar, volinlar va bujanlar, ulichlar va tverliklar, dregovichlar, radimichlar, vyatichlar, polochanlar, krivichlar, slovenlar va boshqalar.</p> <p>Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: dialogik yondoshuv, muammoli ta'lim. ma'ruza, namoyish etish, blis-so'rov, savol-javib, "baliq skeleti", munozara, algoritm, BBB, Insert, o'z-o'zini nazorat.</p>	
9.	<p>Uyg'onish davrida fan: Evropada fan rivojining yangi bosqichi. (2 soat)</p>	<p>Uyg'onish davri tushunchasi, gumanizm, antik qadriyatlar, jaholat asri, kapitalistik munosabatlarning vujudga kelishi, dastlabki manufakturalar, burjua sinfnig tug'ilishi, fan va texnika rivoji, ziyolilar guruhi, adabiyot: Aligyeri, F.Rable, U.Shekspir, M. Servantes, J.Bakochcho; xaykaltaroshlik va rassomlik: Leonardo, Mikelanjelo, Rafael, geogarfik kashfiyotlar: Vikinglar, B.Diash, X.Kolumb, A.Vespuchchi, V.Gamma, F.Magellan, F.Dreyk, kashf etilgan mamlakatlar xalqlari madaniyati, taqdiri, fan yutuqlari.</p> <p>Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: dialogik yondoshuv, muammoli ta'lim. ma'ruza, namoyish etish, blis-so'rov, savol-javib, "baliq skeleti", munozara, algoritm, BBB, Insert, o'z-o'zini nazorat.</p>	<p>A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12;K6; K9; K11 K12;</p>
10.	<p>Amir Temur va temuriylar davrida Markaziy Osiyoda fan va uning ravnaqi. (4 soat)</p>	<p>Amir Temur, Shahrizabz, Xo'jailg'or, 1336 yil 9 – aprel, Tarag'ay Bahodir, Takina begim, Suluk ul-mulk»(«Podsholarga qo'llanma»), «Tuzuklar», Temur fan va madaniyatning ham jonkuyar homiysi, Ibn Arabshohning «Ajoyib ul-maqdur fi tarixi Taymur» («Temur tarixida taqdir ajoyibotlari») nomli asari, Jurjoniy, Muxammad Porso, Ibn Xaldunning «Kitob ul-ibor» (Ibratli misollar kitobi) va «Devon ul-mubtado va-l-xabar fi ayyomi-l-arab va va-l-ajam va-l-berber va man o'sarahum min zaviy sulton ul-akbar» (Muqaddima).</p> <p>Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: dialogik yondoshuv, muammoli ta'lim. ma'ruza, namoyish etish, blis-so'rov, savol-javib, "baliq skeleti", munozara, algoritm, BBB, Insert, o'z-o'zini nazorat.</p>	<p>A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12;K6; K9; K11 K12;</p>
11.	<p>Fan va din o'rtasida kurash. (4 soat)</p>	<p>ILMIY tajriba taraqqiyotning yangi uslubi sifatida (R.Dekart, I.Nyuton va boshqalar). Mexanika yutuqlari. Insoniyat xayotida jamiyat va davlatning bir bug'ini dunyoviy mexanizmi umumiy ta'limotning</p>	<p>A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12;K6; K9; K11 K12;</p>

		bulimi sifatida vujudga kelishi. Fan va ishlab chiqarish urtasida aloqalarining urganilishi. yangi asr fanining turli soxalaridagi tuplangan bilimlarni taxlil qilish va tartibga solish davri. Mexanik dunyoqarashdagi inqiroz va A.Eyniggeynning extimolliiy nazarniyasi. XVI-XIX asrning birinchi yarmida Markaziy Osiyoda fanning axamiyati. Rossiyaning mustamlakachilik xukmronligi) rivojidagi nomutanosiblik. Fan taraqqiyotida jadidlarning qushgan xissasi. Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: dialogik yondoshuv, muammoli ta'lim. ma'ruza, namoyish etish, blis-so'rov, savol-javib, "baliq skeleti", munozara, algoritm, BBB, Insert, o'z-o'zini nazorat.	
12.	XX asr-ilmiy texnika taraqqiyoti va ilmiy-texinka inqinlob. (4 soat)	Ilmiy-texnika taraqqiyotining moxiyati va axamiyati. XX asrdagi muxim ilmiy kashfiyotlar. Markaziy Osiyoda birinchi universitetning ochilishi va uning mintaqada fan rivojiga qushgan xissasi. Uzbekiston Fanlar Akademiyasining tashkil topishi. Sovet totalitar tuzumining fanga nisbatan qag'onchilik siyosati. XX asr o'rtalari ilm-texnika inqilobining boshlanishi. Fanlar biznes yuksalish va uning bonosita ishlab chnkaruvchi kuchga aylanishn. Jamiyat rivojiga ilmiy—texnika inkilobgning ta'sprn va ilmiy texnika tarakkpyotnnng jadallashuvi. Axborot va axborot texnologpyasinng rivojlanishi. Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: dialogik yondoshuv, muammoli ta'lim. ma'ruza, namoyish etish, blis-so'rov, savol-javib, "baliq skeleti", munozara, algoritm, BBB, Insert, o'z-o'zini nazorat.	A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12;K6; K9; K11 K12;
13.	O'zbekistonda mustaqillik sharoitida fan rivojlanishida yangi bosqich (2 soat)	Mustaqil O'zbekistonda fanning rivoji. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti I.Karimov hozirgi davrda vatan fanining taraqqiyoti haqida. Atoqli o'zbekistonlik olimlarning ilmiy ishlari. Kadrlar tayyorlash bo'yicha Milliy dasturning ahamiyati.	[A1; A13; A14; A15;A20;K1; K10]
14	Mustaqillik davrida fan rivojining yangi bosqichi. (4 soat)	Fan va ishlab chiqarish o'rtasida aloqalarining o'rganilishi. XIX asr fanining turli sohalaridagi to'plangan bilimlarni tahlil qilish va tartibga solish davri. XVI-XIX asrning birinchi yarmida Markaziy Osiyoda fanning ahvoli. Fan taraqqiyotida jadidlarning qo'shgan hissasi.	[A15, 52-65; A21, 74-83; A22, 38-45; K6; K11; K16; K17]

Mustaqil ish mazmuni

t/r	Mavzular va topshiriqlar mazmuni	Ajratilgan vaqt (soat)	Informatsion-uslubiy ta'minot	Bajarilish muddati
1	"Xorazm Ma'mun akademiyasining faoliyati xususi" mavzusida ma'lumot tayyorlash. Turon zaminida mazkur akademiyaning faoliyatining o'lka madaniyatining barcha tarmoqlarini nisbiy holda rivojlanishiga o'z ta'sirini ko'rsatish holatlari manbalar orqali tahlil qilinadi va ma'lumotlar tavsiflab berilishi lozim.	4		3-xafta
2	"Musulmon Uyg'onish davri allomalari" mavzusida ma'lumot tayyorlash. Sharqning Renessansi davrida faoliyat ko'rsatgan yirik fan, madaniyati, san'at vakillarining hayoti va ijodi xususida mavjud ma'lumotlarni tavsiflab berishi lozim.	4		5-xafta

3	“Buyuk geografik kashfiyotlar (xaritalar chizish bilan) mavzusida ma'lumot tayyorlash. Jahon xalqlarining o'zaro hamkorligida muhim o'rin tutgan buyuk geografik kashfiyotlarning ijtimoiy-iqtisodiy sohalarning rivojlanishiga muhim manba bo'lib xizmat qilgan jihatlari atroflicha tahlil qilinadi.	4		8-xafta
4	“Mirzo Ulug'bekning astronomiya maktabi” mavzusida ma'lumot tayyorlash. Temuriylar sulolasining yorqin vakillaridan hisoblangan yirik davlat va fan arbobi Mirzo Ulug'bekning tabiiy va gumanitar fanlar sohasida qilgan ishlarining jahon fani taraqqiyotidagi tutgan o'rini izohlab berishdan iborat.	4		9-xafta
5	“Evropada ilk universitetlarning ochilishi” mavzusida ma'lumot tayyorlash. Evropada xo'jalik tarmoqlarining rivojlanib borishi hamda ishlab chiqarishga bo'lgan intilishlarning ortib borishi natijasida ilmiy bilimlarga bo'lgan ehtiyoj tufayli dastlabki ilm dargohlarining vujudga kelishi sabab va oqibatlarini atroflicha tahlil qilinadi.	4		11-xafta
6	“A.Enshteyn va nisbiylik nazariyasi” mavzusida ma'lumot tayyorlash. A.Eynshteynning nisbiylik nazariyasining shakllanishi va kvant mexanikasining kashf qilinishi o'ld ma'lumotlarni tavsiflab berilishi lozim.	4		12-xafta
7	“Turkiston jadidlarini ilm-fanga qo'shgan hissasi” mavzusida ma'lumot tayyorlash. Turkistonda o'tgan asr boshida yuzaga kelgan ma'rifatparvarlar harakatining paydo bo'lish sabablari, o'ziga xos xususiyatlari va maqsadlariga o'ld ma'lumotlarni tavsiflab berishi lozim.	4		13-xafta
8	“XX asr fan va texnikasining eng muxim yutuqlari” mavzusida ma'lumot tayyorlash. Insoniyatning XX asrga kelib fan sohasida erishgan yutuqlari, fan-texnika taraqqiyoti bosqichlari va ilmiy-texnika inqilobining boshlanishi, uning mazmun va mohiyatiga o'ld ma'lumotlarni tavsiflab berishi lozim.	6		14-xafta
9	“O'zbekistonda ilm-fan rivoji” mavzusida ma'lumot tayyorlash. O'zMU ning tashkil topishi va ilm-fanni rivojlantirishdagi o'rni, O'zbekiston Fanlar akademiyasining ilm-fandagi roli, O'zbekistonlik olimlarning ilm-fan ravnaqiga qo'shgan hissalariga haqida ma'lumotlar tahlil qilinadi.	6		15-xafta

Eslatma: Mustaqil ish topshiriqlari tegishli mavzular bo'yicha o'quv- metodik majmua oxirida keltirilmoqda

**Reyting baholash tizimi
Reyting nazorati jadvali**

Nazorat turi	Reyting baholashlar			Jami	Saralash bali
	1	2	3		
JN (40 %) shu jumladan	10	14	16	40	22
ON (30 b.)	-	15	15	30	17

YaN (30 b.)	-	-	30	30	17
Jami:	21	21	28	100	55

Baho	5	4	3	2
Reyting	86-100	71-85	55-70	< 55
Fanni o'zlashtirish ko'rsatkichlari	138-160	114-137	88-113	<88

Eslatma: 1- semestrda o'qitiladigan "Fan va texnika tarixi" fanining o'quv hajmi 160 soatni tashkil etganligi sababli fan koeffitsenti 1,60 bo'ladi. Fan bo'yicha o'zlashtirishni aniqlashda talaba to'plagan bali 1,6 ga ko'paytiriladi va butungacha yaxlitlab olinadi.

**“Fan va texnika tarixi” fanidan talabalar bilimini baholashning reyting jadvali
BAHORGII SEMESTR**

№	Феврал		Март				Апрел				Май				Июнь		ЖАМИ			
	18-23	25-2	4-9	11-16	18-23	25-30	1-6	8-13	15-20	22-27	29-4	6-11	13-18	20-25	27-1	3-8		10-15	17-22	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16		17	18	
1	ЖН 40%	Амалиёт		3		3			3			3		3			5	2		22
		Мустақил таълим			6					6							6			
2	ОН 30%	Ўзма				9							9							18
		Мустақил Таълим									9								3	
3	ЯН – 30%																		30	30
Жами			21				21				28				30		100			

4.2 JNni baholash mezonlari

Fan va texnika tarixi fani bo'yicha joriy baholash talabani seminar mashg'ulotlaridagi o'zlashtirishini aniqlash uchun qo'llaniladi. JN har bir seminar mashg'ulotlarida so'rov o'tkazish, savol va javob, taqdimot ishlari topshiriqlarini bajarish va himoya qilish kabi shakllarda amalga oshiriladi. Talabaga JN da butun ballar qo'yiladi.

Talabani o'quv mashg'ulotlarini o'zlashtirish darajasi quyidagi mezon asosida aniqlanadi

Baholash ko'rsatkichi	Baholash mezonlari	reyting bali
A'lo, 86-100%	Yetarli nazariy bilimga ega. Topshiriqlarni mustaqil bajargan. Berilgan savollarga to'liq javob beradi. Savolning mohiyatiga to'liq tushunadi. Auditoriyada faol. O'quv tartib intizomiga to'liq rioya qiladi. Topshiriqlarni namunali rasmiylashtirgan.	4
Yaxshi, 71-85%	Yetarli nazariy bilimga ega. Topshiriqlarni bajargan. Berilgan savollarga etarli javob beradi. Masalani mohiyatini tushunadi. O'quv tartib intizomiga to'liq rioya qiladi.	3

Qoniqarli, 55-70%	Topshiriqlarni echishga harakat qiladi. Berilgan savollarga javob berishga harakat qiladi. Savolning mohiyatini chala tushungan. O'quv tartib intizomiga rioya qiladi.	2
Qoniqarsiz 0- 54%	Talaba amaliy mashg'ulot darsi mavzusiga nazariy tayyorlanib kelmasa, mavzu bo'yicha masala, misol va savollariga javob bera olmasa, darsga sust qatnashsa bilim darajasi qoniqarsiz baholanadi.	1

« Fan va texnika tarixi» fanidan baholash mezonlari

4.2. JNni baholash mezonlari

Fan va texnika tarixi fani bo'yicha joriy baholash talabaning seminar mashg'ulotlaridagi o'zlashtirishini aniqlash uchun qo'llaniladi. JN har bir seminar mashg'ulotlarida so'rov o'tkazish, savol va javob, taqdimot ishlari topshiriqlarini bajarish va himoya qilish kabi shakllarda amalga oshiriladi. Talabaga JN da butun ballar qo'yiladi.

ONni baholash

Oraliq nazorat "Fan va texnika tarixi" fanining bir necha mavzularini qamrab olgan bo'limi bo'yicha, tegishli amaliy mashg'ulotlar o'tib bo'lingandan so'ng yozma ravishda amalga oshiriladi. Bundan maqsad talabalarning tegishli savollarni bilishi yoki muammolarni echish ko'nikmalari va malakalari aniqlanadi. O'quv yilining 1-semestrda 2-ta ON o'tkazish rejalashtirilgan bo'lib 10 balldan iborat. ON nazorat ishlari yozma ish va test usulida o'tkazilishi nazarda tutilgan, yozma ish va test savollari ishchi o'quv dastur asosida tayyorlanadi. ON ga ajratilgan balldan 55% dan past ball to'plagan talaba o'zlashtirmagan hisoblanadi. ON ni o'zlashtirmagan talabalarga qayta topshirish imkoniyati beriladi. ON bo'yicha olinadigan testlar kafedra mudiri rahbarligida tashkil etiladi va kafedrada o'quv yilining oxirigacha saqlanadi.

YaNni baholash

Yakuniy nazorat "Fan va texnika tarixi" fanining barcha mavzularini qamrab olgan amaliy mashg'ulotlar o'tib bo'lingandan so'ng yozma ravishda amalga oshiriladi. Bundan maqsad talabalarning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichlari, ya'ni bilim darajasi yoki muammolarni echish ko'nikmalari va malakalari aniqlanadi. YaN nazorat ishlari yozma usulida ham o'tkazilishi nazarda tutilgan, yozma ish savollari ishchi o'quv dasturi asosida tayyorlanadi. ON va JNlarga ajratilgan balldan 55% dan past ball to'plagan talaba o'zlashtirmagan hisoblanadi va YaNga kiritilmaydi. YaNni o'zlashtirmagan talabalarga qayta topshirish imkoniyati beriladi. YaN bo'yicha olinadigan yozma ish variantlari kafedra mudiri rahbarligida tuziladi va dekanatlariga topshiriladi.

Test usulida YaN ni baholash mezonlari:

YaN baholash test sinov yoki yozma shakllarda o'tkaziladi. Bunda talabalar 30 ta test savoliga javob beradilar (test savolining har biri 1 ballik tizimida baholanadi) yoki yozma ishda belgilangan 6 ta savolga javob yozadi. Agar talaba YaN da 16,5 ball kam to'plasa, u holda talaba qayta YaNtopshiradi

Eslatma: Talabaning umumiy bali hisoblanganda yaxlitlab olinadi.

INFORMATSION-USLUBIY TA'MINOT

ASOSIY ADABIYOTLAR

№	Муаллиф, адабиёт номи, тури, нашриёт, йили, ҳажми	Кутубхонада мавжуд нусхаси
1.	Каримов И.А. Фаннинг вазифаси —Ватаннинг гуллаб яшнашига хизмат қилиш. Т., 1994.	2
2.	Каримов И.А. Фан мамлакат тараққиётига хизмат қилиши керак. Т., 1994.	2
3.	Каримов И.А. Улуғбек руҳи абадий яшайди. Т. 1994.	2
4.	Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А. Каримовнинг «Мирзо Улуғбек» номидаги Тошкент Давлат Университети «Мирзо Улуғбек» номидаги Ўзбекистон Миллий Университети деб номлаш ҳақидаги фармони. «Халқ сўзи», 2000й. 28 январь.	10
5.	Котюкова Т. История науки. Т., 2003.	10
6.	Баходиров Р. Из истории классификации наук на средневековом Востоке. Т., 2000.	10
7.	Ғарб фалсафаси. Т., 2004.	10
8.	Шермухамедова Н. Фалсафа ва фан методологияси. Т., 2005.	10
9.	Холбоев С. Миллий университетнинг тарихий илдишлари ва ташкил топиши. Т., “Шарк”, 2003.	10
10	Назаров О. Фан ва техника тарихидан ўқув услубий мажмуа. Гулистон, 2013	2
11	Запарий В. В., Нефедов С. А.История науки и техники. Екатеринбург, 2003(сокращенный вариант, курс лекций УралГТУ).	2

QO'SHIMCHA ADABIYOTLAR

№	Муаллиф, адабиёт номи, тури, нашриёт, йили, ҳажми	Кутуб-хонада мавжуд нусхаси
1.	Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академиясининг 50 йиллиги. Т., 1993.	10
2.	Алимова Д.А. История как история, история как наука. Т., “Ўзбекистон” 2008.	Электрон
3	Абдунабиев А., Саидова М. Сто имен в витке истории. Т., 2000.	
4.	Бернал Д. Наука в истории общества. М., 1956.	1
5	Азизов. С. Марказий Осиёда астрономия ва Улуғбек мактаби. Т., “Ўзбекистон” 2009.	2
6	Очерки истории и теории развития науки. М., 1969.	
7	Баходиров Р. Из истории классификации наук на средневековом Востоке. Т., 2000.	
8	Саъдуллаев А, Сатликов А. Хоразм Маъмур Академиясининг тарихий илдишлари. Урганч., 2003.	2
9	Хайруллаев М. Ўрта Осиёда илк уйғониш даври маданияти. Т., 1994.	23
10	Очерки арабской культуры V-XV вв. М., 1982.	
11	Наука Средней Азии и мировая цивилизация. Т., 2000	

TAVSIYA QILINADIGAN QO'SHIMCHA ADABIYOTLAR VA AXBOROT MANBALARI

№	Муаллиф, номи, тури, йили, ҳажми, сақланиш жойи, электрон адреси	
1	Абдулҳаким Шаръий Жузжоний. Марғилоний ва унинг издошлари. Т., 2000.	
2	Античная культура. Словарь-справочник. М., 1995	
3	Сто великих научнкх открытий. М., 2002	
4	Сто великих ученых. М., 2000	
5	Философия и методология науки М., 1996	
6	Интернет ресурслари: www.gumer.info/history/schiln/16php ; www.gumer.info/Buks/Culture/Dolg/bilio.php ; Наука и жизнь (журнал) – www.naukajizn.ru ; Степин В.С., Горохов В.Г. Глобальные научные революции: от классической к позднеклассической науке. www.gumer.info/step/inclex.php ; Теория тайн и загадок – www.x-feiles.org.ua	

INTERNET SAYTLARI:

www.ziyonet.uz

www.gduportal.uz

www.library.uz

Fanning sillabusi “Tarix” kafedrası umumiy yig’ilishida 2018 yil _____08_____ _1_-
son qarori bilan tasdiqlash uchun Fakultet UMK siga tavsiya etiladi.

Kafedra mudiri: _____ S.Qudratov

*Izoh. Fan sillabusi Fakultet UMK si tomonidan Universitet UMK siga tavsiya qilinadi. Universitet
UMKsida ko’rib chiqilgandan keyin Ilmiy kengash qarori bilan tasdiqlanadi.